

DOI: <https://doi.org/10.28925/2412-0774.2026.1.5>

УДК 378.091.313:316.3

Надія Васиньова

<https://orcid.org/0000-0002-7019-0247>

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри публічної служби й управління навчальними закладами,
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка,
вул. Віктора Новікова, 2, 37500, Лубни, Україна
ned1235@ukr.net

Вікторія Володавчик

<https://orcid.org/0000-0002-8471-7548>

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри публічної служби й управління навчальними закладами,
Луганський національний університет імені Тараса Шевченка,
вул. Віктора Новікова, 2, 37500, Лубни, Україна
ipodn@ukr.net

ПРОЄКТНА ВЗАЄМОДІЯ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ SOFT SKILLS МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Статтю присвячено дослідженню потенціалу проєктної взаємодії закладів вищої освіти з територіальними громадами як середовища формування soft skills майбутніх фахівців в умовах сучасних суспільних трансформацій. Обґрунтовано, що зростання невизначеності, динамічність соціально-економічних процесів і потреба в підвищеній соціальній відповідальності фахівців зумовлюють необхідність переосмислення змісту професійної підготовки у вищій школі. Наголошено, що поряд із фаховими знаннями та професійно-технічними вміннями ключового значення набувають комунікативність, здатність до командної роботи, критичне мислення, лідерство, адаптивність і відповідальність. Авторами виокремлено суперечність між зростаючим запитом суспільства й роботодавців на високий рівень сформованості soft skills і недостатнім використанням потенціалу партнерської взаємодії університетів і громад як цілісного середовища їх розвитку. На основі аналізу офіційних вебсайтів десяти закладів вищої освіти різних регіонів України досліджено нормативне закріплення політик формування soft skills, зміст освітніх програм, а також характер заходів, представлених у новинних блоках. Установлено, що лише окремі заклади вищої освіти мають системне нормативне забезпечення цього напрямку, тоді як у більшості випадків розвиток soft skills інтегрується фрагментарно. Підкреслено, що поряд із внутрішніми заходами суттєву частку становлять зовнішні та партнерські ініціативи, що свідчить про відкритість університетів до співпраці зі стейкхолдерами, бізнесом і міжнародними програмами. Обґрунтовано доцільність посилення інституційного, організаційного та методичного забезпечення проєктної взаємодії з територіальними громадами як механізму інтеграції теоретичних знань з реальними соціальними викликами, особливо в контексті повоєнної відбудови України. Визначено пріоритетні напрями розвитку партнерської та проєктної діяльності як чинника системного формування соціально значущих компетентностей сучасної молоді.

Статтю підготовлено в межах реалізації проєкту «Інституціоналізація взаємодії закладу вищої освіти з територіальними громадами як чинник відновлення та збереження людського капіталу в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови країни».

Ключові слова: заклади вищої освіти, майбутні фахівці, освітній процес, партнерська діяльність, проєктна взаємодія, проєктно-орієнтоване навчання, практико-орієнтована підготовка, соціальна відповідальність університетів, соціально значущі компетентності, стейкхолдери, територіальні громади, soft skills.

ВСТУП

Сучасні трансформаційні процеси в освіті, зумовлені суспільними викликами, децентралізацією та зростаючими вимогами ринку праці, актуалізують необхідність формування в здобувачів вищої освіти не лише фахових знань, а й комплексу універсальних соціально-комунікативних умінь (soft skills). У цьому контексті особливого значення набуває взаємодія закладів вищої освіти з територіальними громадами як реальне соціальне середовище для набуття практичного досвіду, розвитку відповідальності, ініціативності, командної взаємодії та лідерських якостей.

Проєктна взаємодія освіти і громади поступово виходить за межі традиційного партнерства та набуває ознак освітнього ресурсу, що сприяє соціалізації молоді та підготовці до професійної й громадянської діяльності. Участь у спільних ініціативах і практико-орієнтованих проєктах створює умови для природного розвитку комунікаційних умінь, критичного мислення, здатності працювати в команді та ухвалювати рішення.

Крім того, ця діяльність набуває особливого значення в умовах воєнного стану та повоєнної відбудови країни, оскільки саме взаємодія закладів вищої освіти з територіальними громадами сприяє консолідації соціальних зусиль, активізації молоді у розв'язанні локальних проблем і формуванню відповідального громадянського потенціалу. Участь здобувачів освіти в спільних проєктах, спрямованих на підтримку громад, розвиток соціальних ініціатив і відновлення соціальної інфраструктури, створює умови для набуття ними практичного досвіду соціальної взаємодії, посилює їх суб'єктність і готовність долучатися до процесів відновлення та розвитку суспільства. Утім, попри зростання уваги до проблеми формування soft skills, потенціал проєктної взаємодії закладів вищої освіти і територіальних громад як цілісного освітнього середовища використовується фрагментарно та недостатньо концептуалізований у наукових дослідженнях, що зумовлює актуальність його подальшого теоретичного осмислення й емпіричного вивчення.

Аналіз досліджень і публікацій. Упродовж останніх років проблема формування soft skills здобувачів вищої освіти дедалі частіше розглядається в контексті модернізації освітнього процесу, орієнтованого на підготовку конкурентоспроможного фахівця, здатного до ефективної комунікації, командної взаємодії та ухвалення рішень у складних соціально-професійних ситуаціях. У науковому дискурсі простежується зміщення акцентів від традиційної передачі знань до створення освітнього середовища, що забезпечує формування універсальних компетентностей через практичну діяльність і взаємодію з реальним соціальним середовищем.

Огляд українських наукових підходів засвідчує, що проєктна діяльність розглядається як один із провідних механізмів розвитку соціальних і комунікативних навичок. У навчальному посібнику за редакцією В. Радкевич, підготовленому за участю О. Бородієнко, Л. Пуховської, О. Самойленко, О. Радкевич, Н. Базелюк, проєктну діяльність розглянуто як педагогічну технологію, що сприяє розвитку ініціативності, відповідальності, комунікативності та здатності до командної роботи (Радкевич та інші, 2020). Автори наголошують, що залучення здобувачів освіти до практико-орієнтованих проєктів створює сприятливі умови для набуття соціального досвіду та активізації особистісного потенціалу. У цьому контексті ідеї проєктного навчання змістовно перегукуються з науковими підходами до організації взаємодії закладів вищої освіти з територіальними громадами.

У сучасніших дослідженнях проблема soft skills осмислюється більш комплексно. У праці Л. Прокоф'євої (2026) проаналізовано механізми їх формування у майбутніх викладачів університетів. Авторка зазначає, що розвиток м'яких навичок відбувається найефективніше в

умовах спільної діяльності, командної роботи та реалізації освітніх і соціальних проєктів, які моделюють реальні професійні ситуації. Психологічний вимір проблеми розкрито у дисертаційному дослідженні Ж. Богдан (2025), де soft skills трактуються як інтегративне утворення, що поєднує комунікативні, емоційно-вольові та соціальні характеристики особистості та формується в процесі активної соціальної взаємодії. Дослідники підкреслюють, що розвиток комунікації, лідерства та здатності до співпраці є результатом цілеспрямованої організації освітнього процесу, в якому важливу роль відіграє залучення студентів до соціально значущої діяльності та партнерських ініціатив.

Наукові засади взаємодії закладів вищої освіти з територіальними громадами розкрито у низці праць Н. Васиньової (2022а; 2022b), у яких обґрунтовано управлінські механізми налагодження партнерства, його значення для модернізації освітнього процесу та посилення соціально відповідальної ролі закладів вищої освіти. Теоретичні аспекти розвитку партнерської взаємодії також системно висвітлено в колективній монографії (Кравченко, Васиньова, Хриков, 2023).

У працях зарубіжних учених також простежується стійка тенденція до переорієнтації освітнього процесу на розвиток універсальних компетентностей. Так, у дослідженні К. Аюас та N. Zeniuk (2001) проєктно-орієнтоване навчання розглядається як спосіб формування професійних спільнот, у межах яких студенти набувають досвіду рефлексії, взаємодії та спільного розв'язання проблем. Автори доводять, що саме проєктна діяльність створює умови для розвитку відповідальності, комунікативності та здатності до колективного прийняття рішень.

У роботах Н. Li (2023) акцентується на ролі проєктно-орієнтованого навчання в підготовці майбутніх фахівців соціальної сфери, де воно виступає засобом поєднання теоретичної підготовки з практичною діяльністю в громаді. Подібні ідеї розвиваються у дослідженнях M. Christwardana et al. (2022), де показано, що залучення студентів до реалізації соціально спрямованих проєктів і громадських ініціатив сприяє розвитку комунікації, командної роботи, відповідальності та здатності до самостійного прийняття рішень.

Соціальний вимір проєктної діяльності та її значення для розвитку громади розкрито у працях S. Cismil та E. O'Laocha (2016), де проєкти розглядаються як інструмент суспільних змін і засіб формування етичної відповідальності учасників. У дослідженні C. Das et al. (2018) підкреслюється, що залучення до громадської роботи сприяє розвитку соціальної активності, емпатії та громадянської відповідальності молоді. У дослідженні «Soft skills and learning methods for 21st-century project management: a review» (Kearney, Bond-Barnard & Chugh, 2024) здійснено комплексний огляд наукових підходів до формування soft skills у контексті проєктного менеджменту XXI ст. Автори узагальнюють сучасні уявлення про м'які навички як ключовий чинник ефективності управління проєктами та підкреслюють, що поряд із професійними компетентностями саме комунікація, командна взаємодія, лідерство, адаптивність і критичне мислення визначають успішність проєктної діяльності.

Таким чином, аналіз наукових джерел засвідчує, що як в українському, так і в зарубіжному науковому просторі формування soft skills розглядається як комплексний процес, пов'язаний із включенням здобувачів освіти в практично орієнтовану, проєктну та соціально значущу діяльність. Водночас у більшості досліджень проєктна взаємодія закладів вищої освіти з територіальними громадами лише частково розглядається як системне середовище розвитку м'яких навичок, а також підкреслюється її значущість більше для технічних спеціальностей, що зумовлює потребу в подальшому науковому осмисленні цього напрямку.

Мета статті полягає в теоретичному обґрунтуванні та розкритті потенціалу проєктної взаємодії закладів вищої освіти і територіальних громад як ефективного середовища формування і розвитку soft skills майбутніх фахівців.

Відповідно до мети виокремлено такі **завдання** дослідження:

- розкрити можливості проектної взаємодії закладів вищої освіти і територіальних громад як середовища розвитку soft skills;
- здійснити огляд внутрішніх нормативних документів, освітніх програм і новинних матеріалів закладів вищої освіти щодо формування soft skills у здобувачів освіти;
- визначити перспективні напрями посилення проектної взаємодії закладів вищої освіти та територіальних громад з метою розвитку soft skills майбутніх фахівців.

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

У процесі дослідження було використано як емпіричні, так і теоретичні методи. До теоретичних методів віднесено міждисциплінарний аналіз наукової літератури для з'ясування стану розробленості проблеми формування soft skills у процесі проектної взаємодії закладів вищої освіти і територіальних громад; аналіз, синтез і узагальнення – для обґрунтування теоретичних положень статті, систематизації наукових підходів і формулювання висновків.

Емпіричну частину становив аналіз відкритих інформаційних ресурсів десяти закладів вищої освіти України. Перелік сформовано з університетів, що увійшли до рейтингу «ТОП-200 закладів вищої освіти України» за 2025 р. (Рейтинг, 2025), більшість із яких займають позиції у першій п'ятнадцятці. З огляду на базу проведення дослідження, було проаналізовано діяльність ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». Вибірка також враховувала репрезентативність за географічним розташуванням, що забезпечило ширший контекст для узагальнення практик формування soft skills.

Досліджено структуру офіційних вебсайтів закладів вищої освіти України та виокремлено розділи, у яких представлено інформацію щодо формування і розвитку soft skills здобувачів освіти. Зокрема, було проаналізовано такі блоки: «Публічна інформація», «Навчальний / освітній процес» та «Новини». У межах цих розділів розглянуто: перелік вибіркового освітніх компонентів (освітніх програм), які прямо чи опосередковано спрямовані на розвиток soft skills; внутрішні нормативні документи закладів (положення, регламенти, стратегії), що виступають базовими орієнтирами для організації освітнього процесу та інтеграції проектної діяльності, у яких декларуються принципи формування та розвитку soft skills; тематику й зміст новин та подій, що відображають практики формування soft skills у студентів, зокрема участь у соціальних, культурних, волонтерських та освітніх проєктах.

На наступному етапі здійснено фіксацію та узагальнення інформації. Для обробки отриманих даних використано контент-аналіз матеріалів за ключовими словами (soft skills, проектна діяльність, співпраця), а також традиційний аналіз документів, що дало змогу виявити основні підходи закладів вищої освіти до формування соціальних і комунікативних компетентностей здобувачів вищої освіти.

На завершальному етапі дослідження, з урахуванням сучасних тенденцій розвитку вищої освіти, специфіки функціонування університетів в умовах воєнного стану та узагальнених результатів аналізу діяльності українських закладів вищої освіти, визначено ключові напрями посилення проектної та партнерської взаємодії з територіальними громадами як середовища формування soft skills здобувачів освіти, а також сформульовано пропозиції щодо її більш системної інтеграції в освітній процес, внутрішні нормативні документи та практику співпраці з територіальними громадами й зовнішніми стейкхолдерами.

Підкреслимо, що окреслена вибірка не відображає загальної ситуації щодо нормативного та організаційного закріплення розвитку soft skills у системі вищої освіти України, оскільки охоплює лише частину закладів вищої освіти. Утім, її можна вважати репрезентативною для аналізу окремих практик університетів, що дозволяє окреслити ключові тенденції та визначити пріоритетні напрями інтеграції освітнього процесу з реальними соціальними практиками.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У сучасних умовах розвитку вищої освіти поступово змінюється уявлення про зміст і результати професійної підготовки майбутніх фахівців. Якщо традиційно основний акцент робився на засвоєнні спеціалізованих теоретичних знань і професійно-технічних умінь, необхідних для виконання фахових завдань, то сьогодні дедалі більшої ваги набуває формування універсальних компетентностей. Як зазначають фахівці (Kearney, Bond-Barnard & Chugh, 2024), «успішність випускників у професійній діяльності та суспільному житті визначається не лише рівнем їх предметної підготовки, а й розвиненістю soft skills – умінням комунікувати, працювати в команді, адаптуватися до змін, відповідально ухвалювати рішення та ефективно взаємодіяти в різних соціальних і професійних середовищах».

У цьому контексті особливого значення набуває практична спрямованість освітнього процесу, що забезпечує інтеграцію теоретичних знань із реальними соціальними викликами. Саме тоді здобувачі освіти отримують можливість:

- застосовувати набуті знання на практиці;
- розвивати соціальні та управлінські навички;
- набувати досвіду відповідальності й ініціативності;
- формувати компетентність командної роботи (Cicmil & Laocha, 2016; Ayas & Zeniuk, 2001);
- розвивати міжособистісні і соціальні компетентностей, необхідні для роботи в динамічному та міждисциплінарному середовищі;
- інтегрувати професійні й соціально-комунікативні навички (Kearney, Bond-Barnard & Chugh, 2024).

На нашу думку, важливим інструментом такої інтеграції є співпраця закладів освіти з територіальними громадами в межах спільної проектної діяльності, що створює соціально значущі умови наближеного до реальної практики професійного досвіду, забезпечує практикоорієнтоване навчання та сприяє розвитку soft skills здобувачів освіти. Крім того, в контексті сучасних викликів і повоєнної відбудови України така взаємодія може бути ефективним середовищем формування якостей, що зумовлюють адаптивність, гнучкість мислення та готовність молоді до активної й результативної участі в суспільних процесах.

Водночас спостерігається протиріччя між зростаючою потребою суспільства і роботодавців у високому рівні сформованості soft skills у здобувачів освіти та недостатнім використанням потенціалу проектної взаємодії закладів освіти і територіальних громад як цілісного й системного середовища їх розвитку. Це зумовлює необхідність наукового осмислення можливостей такої взаємодії як чинника формування соціально значущих компетентностей сучасної молоді.

Отже, першим етапом дослідження стало проведення аналізу офіційних вебсайтів закладів вищої освіти з метою виявлення інституційних практик формування і розвитку soft skills здобувачів освіти, а також механізмів їх реалізації через проектну взаємодію з територіальними громадами. Для цього відібрано десять сайтів закладів вищої освіти з різних регіонів України, а саме: Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара; Київський національний університет імені Тараса Шевченка; Луганський національний університет імені Тараса Шевченка; Львівський національний університет імені Івана Франка; Національний технічний університет України «КПІ імені Ігоря Сікорського»; Національний університет «Львівська політехніка»; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника.

На основі вивчення структури відібраних вебресурсів визначено інформаційні розділи, що містять матеріали, релевантні меті дослідження. Зокрема, проаналізовано блоки «Публічна інформація», «Навчальний / освітній процес» та «Новини», у яких представлено відомості про освітні ініціативи, нормативні документи та практики, спрямовані на розвиток soft skills здобувачів вищої освіти.

На наступному етапі визначено можливу та необхідну інформацію у кожному підрозділі сайтів, яку необхідно знайти та зафіксувати, а саме: політики / положення щодо формування soft skills і положення про організацію освітнього процесу, освітні програми (силабуси, робочі програми), анонси заходів щодо партнерських ініціативи з громадами. Положення закладів вищої освіти розглядалися нами як документи, у яких декларуються основні принципи організації освітнього процесу, зокрема формування і розвитку soft skills.

За результатами аналізу встановлено, що з десяти досліджених закладів вищої освіти лише в одному наявне окреме внутрішнє нормативне положення, яке регулює процес формування і розвитку soft skills («Положення про формування soft skills в учасників освітнього процесу» (Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди). Також у ряді університетів розвиток soft skills розглядається у межах загальних норм «Положення про організацію освітнього процесу» (Ужгородський національний університет; Київський національний університет імені Тараса Шевченка) (Рисунок 1). У більшості ж розглянутих закладів освіти цей аспект або інтегрується фрагментарно в загальні документи, або не має чіткого нормативного закріплення.

Рисунок 1. Представлення soft skills у внутрішніх нормативних документах закладів вищої освіти

Складено авторами особисто

Змістовний аналіз нормативних документів у сфері організації освітнього процесу дав змогу окреслити кілька характерних ознак.

По-перше, університети демонструють різні підходи до регламентації розвитку soft skills: одні закріплюють це питання у вигляді окремого положення, інші інтегрують його у загальні освітні стандарти чи методичні рекомендації.

По-друге, спостерігається відмінність у рівні конкретизації: частина документів містить чіткий перелік навичок, методів та форм їх розвитку, тоді як інші обмежуються загальними формулюваннями.

По-третє, у деяких випадках передбачено уніфіковані програми формування soft skills для кожної освітньої програми, що свідчить про системність підходу.

По-четверте, різниться рівень організаційного забезпечення: окремі університети визначають спеціальні структурні підрозділи (наприклад, центри кар'єри чи кафедри педагогіки), які координують та контролюють відповідні програми, тоді як в інших контроль

здійснюється лише на рівні кафедр. Утім, відсутність спеціального розділу у Положенні дає підстави припускати, що завдання з розвитку soft skills покладаються безпосередньо на викладачів у межах освітніх компонентів або залишаються у сфері відповідальності кафедр.

Наступним етапом аналізу став огляд матеріалів, розміщених на офіційних сайтах університетів, які вкладенні у блоці «Новини». Нами узагальнено перелік заходів, які заклади вищої освіти висвітлюють у своїх інформаційних блоках щодо формування і розвитку soft skills. Усі заходи розподілено на три групи: внутрішні, зовнішні, а також, з огляду на предмет нашого дослідження – додатково виокремлено категорію «спільні заходи та проекти».

На Рисунку 2 представлено кількісне співвідношення трьох типів заходів, висвітлених у новинних блоках офіційних сайтів закладів вищої освіти

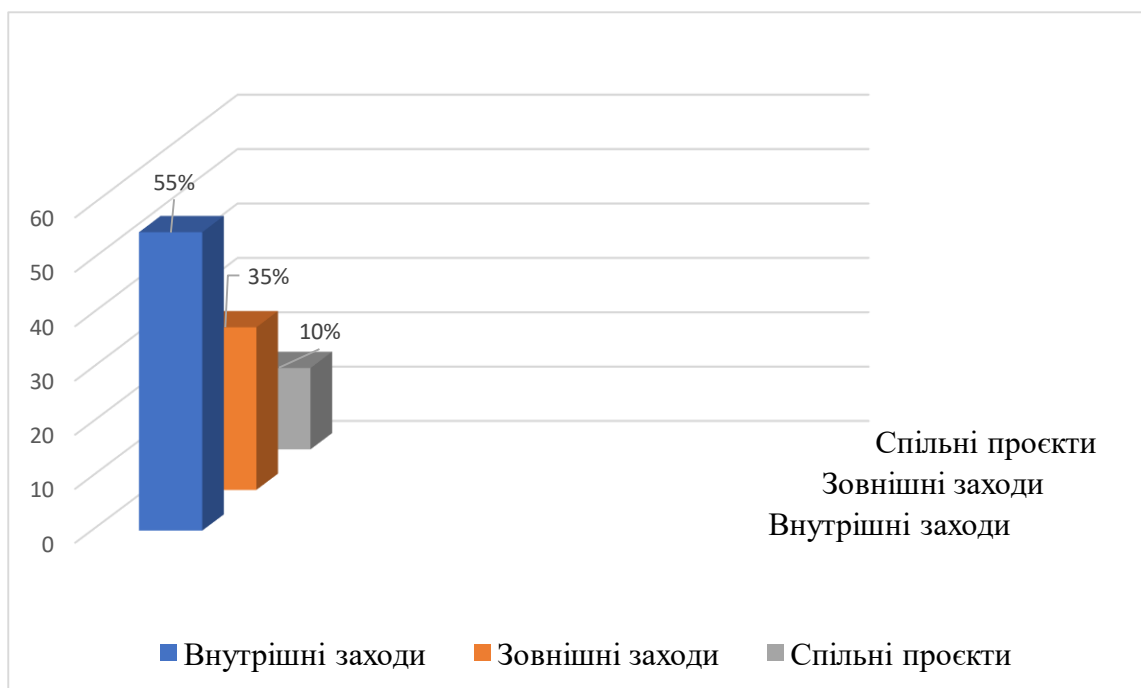

Рисунок 2. Розподіл новин за типами заходів на сайтах університетів України
Складено авторами особисто

З'ясовано, що *внутрішні заходи* охоплюють тренінги, майстер-класи, семінари, спрямовані на розвиток soft skills здобувачів у межах закладу вищої освіти, а саме:

- тренінги з комунікації, лідерства, тайм-менеджменту;
- майстер-класи з критичного мислення, публічних виступів, дебатів;
- курси з академічного письма та міжособистісної взаємодії;
- студентські клуби (дебатні, лідерські, творчі);
- літні школи та освітні марафони («Pump your Soft Skills», «Soft Skills Marathon»);

- конкурси та змагання з розвитку навичок командної роботи й управління.

Зовнішні заходи – включають активності за участі запрошених стейкхолдерів: експертів, представників бізнесу, громадських організацій.

- лекції та воркшопи запрошених експертів (бізнес, IT, громадські організації);
- співпраця з міжнародними програмами (Erasmus+, DAAD, Horizon 2020);
- участь у тренінгах від компаній (SoftServe, PwC, EPAM University);
- гостьові лекції бізнес-лідерів та представників професійних асоціацій;
- міжнародні конференції та семінари з розвитку soft skills.

Спільні заходи та проекти – відображають партнерські ініціативи університетів із зовнішніми структурами, зокрема громадами, міжнародними фондами, підприємствами.

- партнерські програми університетів із громадами та бізнесом;
- інноваційні акселератори та стартап-школи (SheLeads, Ukrainian Future);
- соціальні та культурні проєкти у співпраці з місцевими організаціями;
- міжнародні стажування та практики;
- спільні освітні ініціативи з фондами та міжнародними організаціями.

Аналіз матеріалів, розміщених у новинних блоках офіційних сайтів закладів вищої освіти, засвідчив, що розвиток soft skills активно представлений у публічному інформаційному просторі ЗВО та реалізується в різних організаційних формах. Переважну частку становлять внутрішні заходи (55%), що свідчить про системну роботу закладів освіти у межах власного освітнього середовища через тренінги, майстер-класи, курси та студентські ініціативи.

До того ж, якщо об'єднати зовнішні заходи (35%) та спільні партнерські проєкти (10%), то частка ініціатив, реалізованих у взаємодії із зовнішніми стейкхолдерами, становить 45%. Це дозволяє констатувати достатньо вагомий рівень відкритості університетів до співпраці з представниками бізнесу, міжнародними програмами (зокрема Erasmus+, DAAD, Horizon 2020), а також компаніями, такими як SoftServe, PwC, EPAM.

Крім того, слід відмітити, що окрему вагу в структурі спільних ініціатив приділено соціально орієнтованим проєктам і волонтерській діяльності здобувачів, що сприяє розвитку відповідальності, емпатії, лідерства та громадянської активності. На нашу думку, це свідчить про розширення розуміння soft skills не лише як професійно значущих навичок, а й як важливої складової соціальної зрілості та здатності до активної участі в житті громади.

Таким чином, майже половина заходів із розвитку soft skills має зовнішній або партнерський характер, що свідчить про поступову інтеграцію університетів у ширший соціально-економічний простір. Це дає підстави говорити про формування тенденції до посилення практико-орієнтованої та проєктної складової розвитку soft skills і підтверджує позитивну динаміку розширення університетсько-стейкхолдерської взаємодії.

Додатково було проаналізовано перелік освітніх компонентів, додаткових курсів, зокрема курсів підвищення кваліфікації, які пропонують заклади вищої освіти спрямованих на формування і розвиток soft skills. З'ясовано, що в більшості освітніх програм цей напрям реалізується через окремі вибіркові компоненти, інтегровані модулі в межах фахових курсів, а також через проєктно-орієнтоване навчання. Зокрема, заклади вищої освіти пропонують спеціально розроблені освітні компоненти, спрямовані на розвиток комунікативних, соціальних та управлінських навичок (наприклад, «Soft skills: ефективна особистісна комунікація та соціалізація» (Київський національний університет імені Тараса Шевченка), «Розвиток soft skills при розробці IT-проєктів», (Ужгородський національний університет; Національний університет «Львівська політехніка» «Soft skills сучасного товаровознавця», «Soft skills сучасного фахівця», «Cross-cultural communications in business» ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» тощо).

Аналіз засвідчив, що майже в кожному освітньому компоненті, незалежно від його фахового спрямування, простежується акцент на формуванні універсальних навичок: командної роботи, критичного мислення, презентаційної культури, самостійного ухвалення рішень та адаптивності. Важливим інструментом їх розвитку виступає проєктна діяльність, яка передбачає виконання групових завдань, підготовку та захист проєктів, участь у стартап-ініціативах і практико-орієнтованих кейсах.

Окрему увагу заклади вищої освіти приділяють англійським курсам і програмам підвищення кваліфікації, спрямованим на розвиток ефективної особистісної комунікації, соціалізації, академічної мобільності та міжкультурної взаємодії. Такий підхід свідчить про поступову інтеграцію розвитку soft skills у зміст освітнього процесу та його орієнтацію на підготовку конкурентоспроможного, мобільного та соціально активного фахівця.

Таким чином, узагальнення результатів теоретичного аналізу (Васиньова, 2022; Kearney, et al., 2023; Li, 2024 тощо) та емпіричного дослідження дає можливість виокремити пріоритети інституційного, організаційного й методичного посилення взаємодії закладів

вищої освіти з територіальними громадами як середовища формування soft skills здобувачів освіти та визначити перспективні напрями розвитку партнерської й проектної діяльності, а саме:

1. Інституційний рівень:

- закріплення проектної взаємодії з територіальними громадами у стратегіях розвитку закладів вищої освіти, освітніх програмах і внутрішніх нормативних документах, зокрема в положеннях про організацію освітнього процесу або в окремих документах, спрямованих на формування і розвиток soft skills здобувачів вищої освіти.

2. Організаційний рівень:

- інтеграція проектного навчання в обов'язкові та вибіркові освітні компоненти з чітким визначенням очікуваних soft skills як результатів навчання;
- розширення партнерських мереж із органами місцевого самоврядування, громадськими організаціями, бізнесом і міжнародними програмами;
- розвиток центрів компетентностей і проектних офісів для координації соціальних, волонтерських і міждисциплінарних ініціатив.

3. Методичний рівень:

- упровадження систем оцінювання рівня сформованості soft skills у межах проектної та практичної підготовки;
- розроблення методичних рекомендацій щодо інтеграції проектної діяльності в освітній процес як інструменту розвитку soft skills;
- узагальнення й поширення кращих практик університетсько-громадської співпраці;
- створення навчально-методичних матеріалів, тренінгових програм і курсів, спрямованих на розвиток комунікації, командної роботи, лідерства та критичного мислення;
- методичний супровід викладачів щодо впровадження проектно-орієнтованого навчання і партнерських форм роботи зі стейкхолдерами;
- розроблення підходів до фіксації результатів формування soft skills у межах освітніх компонентів, практик, волонтерської та соціальної діяльності здобувачів освіти;
- розроблення інструментарію оцінювання, критеріїв (анкети, портфолію, самооцінка, peer-review, спостереження викладачів, відгуки стейкхолдерів);
- впровадження механізмів зворотного зв'язку від територіальних громад і партнерських організацій щодо ефективності студентських проектів;
- організація семінарів, воркшопів та круглих столів для поширення успішних кейсів співпраці університетів і громад;
- формування бази даних кращих практик проектної взаємодії як ресурсу для викладачів і студентів.

Реалізація окреслених напрямів сприятиме системному поєднанню освітнього процесу з реальними соціальними практиками та підвищенню ефективності формування соціально значущих компетентностей майбутніх фахівців. У цьому контексті проектна взаємодія здобувачів вищої освіти із територіальними громадами постає як потужний механізм розвитку soft skills, що проявляється у конкретних видах діяльності, зокрема:

- реалізація спільних проектів формує здатність до співпраці, розподілу ролей, розвитку комунікаційних навичок;
- організація культурних заходів чи екологічних ініціатив розвиває лідерські якості та відповідальність;
- пошук рішень для локальних проблем у межах реалізації проектів (заходів) стимулює критичне мислення та креативність;
- волонтерська діяльність забезпечує формування емпатії та соціальної відповідальності.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного теоретичного та емпіричного дослідження встановлено, що розвиток soft skills у сучасній системі вищої освіти поступово набуває ознак стратегічного пріоритету й розглядається як невід'ємна складова якісної професійної підготовки майбутніх фахівців. Міждисциплінарний аналіз наукових джерел засвідчив, що найбільш ефективними умовами формування комунікативних, соціальних, лідерських та управлінських компетентностей виступають проєктно-орієнтоване навчання та партнерська взаємодія із зовнішніми стейкхолдерами. Саме така взаємодія створює реальне соціальне середовище, у межах якого відбувається практична апробація знань, умінь і компетентностей здобувачів освіти та їх підготовка до професійної діяльності в умовах сучасних викликів.

Емпіричний аналіз відкритих інформаційних ресурсів десяти закладів вищої освіти різних регіонів України дозволив виявити, що більшість університетів декларують важливість розвитку soft skills у внутрішніх нормативних документах і практиках освітньої діяльності. Водночас системне нормативне закріплення напряму розвитку soft skills здійснено лише в окремих розглянутих закладах вищої освіти (30%). У більшості випадків (70%) формування навичок інтегровано фрагментарно – переважно у межах вибіркового дисциплін, тренінгів, проходження практики чи окремих освітніх компонентів. Проте це не дає підстав стверджувати, що реальний рівень сформованості soft skills у здобувачів є низьким: навички розвиваються завдяки поєднанню освітніх програм із практичною діяльністю, що забезпечує їх поступове й комплексне формування.

Аналіз новинних блоків засвідчив, що майже половина заходів із розвитку soft skills має зовнішній або партнерський характер, що свідчить про зростання відкритості університетів до співпраці з різними групами стейкхолдерів, зокрема бізнесом, територіальними громадами. Проте проєктна взаємодія з громадами не завжди позиціонується як цілеспрямований механізм формування соціально значущих компетентностей, що вказує на потребу її концептуального осмислення та інституційного посилення. Утім, з'ясовано, що рівень інституціоналізації цієї діяльності є нерівномірним: у частині закладів вищої освіти (30%) вона має системний характер (наявні відповідні політики, структурні підрозділи, комплексні програми), тоді як в інших обмежується реалізацією окремих заходів. Проєктна взаємодія з територіальними громадами фактично виступає середовищем розвитку соціальних і комунікативних компетентностей, однак не завжди концептуалізується як цілеспрямований механізм формування soft skills. Проте зазначене не дає підстав висновкувати, що рівень сформованості soft skills у здобувачів проаналізованих закладів вищої освіти є низьким.

Узагальнення отриманих результатів дало змогу визначити пріоритети інституційного, організаційного та методичного забезпечення проєктної взаємодії університетів і територіальних громад як цілісного середовища розвитку soft skills. Обґрунтовано необхідність нормативного закріплення партнерської діяльності у стратегіях розвитку закладів вищої освіти, інтеграції проєктного навчання в освітні компоненти з чітким визначенням результатів навчання, розширення партнерських мереж, створення центрів компетентностей і впровадження підходів до оцінювання сформованості відповідних компетентностей. Реалізація окреслених положень сприятиме посиленню соціальної відповідальності університетів, підвищенню якості професійної підготовки майбутніх фахівців та їх готовності до активної участі в суспільних процесах, зокрема в умовах сучасних трансформацій і повоєнного розвитку України. Саме в обґрунтуванні цих напрямів і можливостей їх практичного використання в діяльності закладів вищої освіти полягає **практична цінність дослідження.**

Серед перспективних напрямів подальших досліджень виокремлюємо такі: поглиблення інституційного, організаційного та методичного забезпечення проєктної взаємодії університетів і територіальних громад як цілісного освітнього середовища розвитку soft skills здобувачів вищої освіти; здійснення комплексного аналізу соціального ефекту та реального впливу такої співпраці на розвиток територіальних громад і професійне

становлення майбутніх фахівців; вивчення й узагальнення зарубіжного досвіду впровадження проєктно-орієнтованого навчання та партнерських моделей взаємодії університетів із місцевими спільнотами в контексті формування соціально значущих компетентностей.

Список використаних джерел

1. Богдан Ж. Б. Психологія soft skills майбутнього фахівця: дис. .. д-ра психол. наук: 19.00.07. Харків: Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди, 2025. 483 с. URL: http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Rada/D_64_053_08/2025/Dis_Bogdan.pdf (дата звернення: 14.02.2026).
2. Васиньова Н. Управління налагодженням взаємодії закладів вищої освіти та територіальних громад у сучасних умовах. *Міжнародний науковий журнал «Університети і лідерство»*. 2022а. № 14. С. 56–63. DOI: <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2022-14-56-63>
3. Васиньова Н. С. Роль партнерської взаємодії закладів вищої освіти та територіальних громад в умовах війни в Україні. *Moderní aspekty vědy: Svazek XXIV mezinárodní kolektivní monografie*. Česká republika: Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o., 2022b. С. 211–222. URL: <http://perspectives.pp.ua/public/site/mono/mono-24.pdf> (дата звернення: 14.02.2026).
4. Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара. URL: <http://www.dnu.dp.ua> (дата звернення: 14.02.2026).
5. Київський національний університет імені Тараса Шевченка. URL: <https://knu.ua> (дата звернення: 14.02.2026).
6. Кравченко О. І., Васиньова Н. С., Хриков Є. М. Взаємодія закладів вищої освіти з територіальними громадами: монографія. Полтава: ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2023. 127 с. URL: <https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/9834> (дата звернення: 14.02.2026).
7. Луганський національний університет імені Тараса Шевченка. URL: <http://luguniv.edu.ua> (дата звернення: 14.02.2026).
8. Львівський національний університет імені Івана Франка. URL: <https://lnu.edu.ua> (дата звернення: 14.02.2026).
9. Національний технічний університет України «КПІ імені Ігоря Сікорського». URL: <https://kpi.ua> (дата звернення: 14.02.2026).
10. Національний університет «Львівська політехніка». URL: <https://lpnu.ua> (дата звернення: 14.02.2026).
11. Проєктна діяльність у системі професійної (професійно-технічної) освіти: практичний посібник / В. О. Радкевич, О. В. Бородієнко, Л. П. Пуховська, О. А. Самойленко, О. П. Радкевич, Н. В. Базелюк. Житомир: Полісся, 2020. 236 с. URL: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi81/0061048.pdf> (дата звернення: 14.02.2026).
12. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. URL: <https://pnu.edu.ua> (дата звернення: 14.02.2026).
13. Прокоф'єва Л. Б. Шляхи та механізми формування soft skills у майбутніх викладачів університетів. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2026. № 26. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.18319862>
14. Рейтинг закладів вищої освіти України «ТОП-200 Україна 2025». 2026. URL: <https://osvita.ua/vnz/rating/94871/> (дата звернення: 14.02.2026).
15. Сумський державний університет. URL: <https://sumdu.edu.ua> (дата звернення: 14.02.2026).
16. Ужгородський національний університет. URL: <http://www.uzhnu.edu.ua> (дата звернення: 14.02.2026).
17. Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди. URL: <http://hnpu.edu.ua/> (дата звернення: 14.02.2026).
18. Ayas K., & Zeniuk N. Project-Based Learning: Building Communities of Reflective Practitioner. *Management Learning*. 2001. № 32 (1). P. 61–76. DOI: <https://doi.org/10.1177/1350507601321005>
19. Christwardana M., Handayani S., Enjarlis E., Ismojo I., Ratnawati R., Joelianingsih J., Yoshi L. A. Community service as an application of the independent learning – independent campus program

to improve the competence of chemical engineering students through collaborative and student project-based learning. *Education for Chemical Engineers*. 2022. Vol. 40. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ece.2022.03.002>

20. Cicmil S., & O' Laocha E. «The logic of projects and the ideal of community development: Social good, participation and the ethics of knowing». *International Journal of Managing Projects in Business*. 2016. № 9 (3). P. 546–561. DOI: <https://doi.org/10.1108/IJMPB-09-2015-0092>

21. Das C., O'Neill M., & Pinkerton J. Re-engaging with community work as a method of practice in social work: A view from Northern Ireland. *Journal of Social Work*. 2018. № 18 (4). P. 375–393. DOI: <https://doi.org/10.1177/14680173155696>

22. Kearney J., Bond-Barnard T., Chugh R. Soft skills and learning methods for 21st-century project management: a review. *International Journal of Information Systems and Project Management*. 2024. Vol. 12 (4). P. 5–20. DOI: <https://doi.org/10.12821/ijispm120401>

23. Li H. Project-based Teaching Reform and Exploration of «Community Social Work». *Taishan University; Hohai University, Research Institute for Population Science*. 2023. № 6 (4). P. 61–66. DOI: <https://doi.org/10.25236/FER.2023.060411>

References

Bohdan, Zh. B. (2025). *Psykhohiia soft skills maibutnoho fakhivtsia [Psychology of soft skills of the future specialist]: Doctor's thesis: 19.00.07*. H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University. http://hnpu.edu.ua/sites/default/files/files/Rada/D_64_053_08/2025/Dis_Bogdan.pdf

Vasynova, N. (2022a). Upravlinnia nalahodzhenniam vzaiemodii zakladiv vyshchoi osvity ta terytorialnykh hromad u suchasnykh umovakh [Management of establishing interaction between higher education institutions and territorial communities in modern conditions]. *International Scientific Journal of Universities and Leadership*, 14, 56–63. <https://doi.org/10.31874/2520-6702-2022-14-56-63>

Vasynova, N. S. (2022b). Rol partnerskoi vzaiemodii zakladiv vyshchoi osvity ta terytorialnykh hromad v umovakh viiny v Ukraini [The role of partnership interaction between higher education institutions and territorial communities under the conditions of war in Ukraine]. In *Moderni aspekty vedy: Svazek XXIV mezinárodní kolektivní monografie* (pp. 211–222). Mezinárodní Ekonomický Institut s.r.o. <http://perspectives.pp.ua/public/site/mono/mono-24.pdf>

Oles Honchar Dnipro National University. <http://www.dnu.dp.ua>

Taras Shevchenko National University of Kyiv. <https://knu.ua>

Kravchenko, O. I., & Vasynova, N. S., Khrykov, Ye. N. (2023). *Vzaiemodiia zakladiv vyshchoi osvity z terytorialnymi hromadamy: monohrafiia [Interaction of higher education institutions with territorial communities: Monograph]*. LNU imeni Tarasa Shevchenka. <https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/9834>

Luhansk Taras Shevchenko National University. <http://luguniv.edu.ua>

Ivan Franko National University of Lviv. <https://lnu.edu.ua>

National Technical University of Ukraine «Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute». <https://kpi.ua>

Lviv Polytechnic National University. <https://lpnu.ua>

Radkevych, V. O., Borodienko, O. V., Pukhovska, L. P., Samoilenko, O. A., Radkevych, O. P., & Bazeliuk, N. V. (2020). *Proiektna diialnist u systemi profesiinoi (profesiino-tehniknoi) osvity: Praktychnyi posibnyk [Project activity in the system of vocational (vocational-technical) education: A practical guide]*. Polissia. <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi81/0061048.pdf>

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University. <https://pnu.edu.ua>

Prokofieva, L. B. (2026). Shliakhy ta mekhanizmy formuvannia soft skills u maibutnikh vykladachiv universytetiv [Ways and mechanisms of forming soft skills in future university teachers]. *Pedagogical Academy: Scientific Notes*, 26. <https://doi.org/10.5281/zenodo.18319862>

Reitynh zakladiv vyshchoi osvity Ukrainy «TOP-200 Ukraina 2025». [Ranking of higher education institutions of Ukraine «TOP-200 Ukraine 2025»] (2025). <https://osvita.ua/vnz/rating/94871/>

Sumy State University. <https://sumdu.edu.ua>

Uzhhorod National University. <http://www.uzhnu.edu.ua>

Kharkiv National Pedagogical University named after G. S. Skovoroda. <http://hnpu.edu.ua/>

Ayas, K., & Zeniuk, N. (2001). Project-based learning: Building communities of reflective practitioner. *Management Learning*, 32 (1), 61–76. <https://doi.org/10.1177/1350507601321005>

Christwardana, M., Handayani, S., Enjarlis, E., Ismojo, I., Ratnawati, R., Joelianingsih, J., & Yoshi, L. A. (2022). Community service as an application of the independent learning–independent campus program to improve the competence of chemical engineering students through collaborative and

- student project-based learning. *Education for Chemical Engineers*, 40. <https://doi.org/10.1016/j.ece.2022.03.002>
- Cicmil, S., & O'Laoha, E. (2016). The logic of projects and the ideal of community development: Social good, participation and the ethics of knowing. *International Journal of Managing Projects in Business*, 9 (3), 546–561. <https://doi.org/10.1108/IJMPB-09-2015-0092>
- Das, C., O'Neill, M., & Pinkerton, J. (2018). Re-engaging with community work as a method of practice in social work: A view from Northern Ireland. *Journal of Social Work*, 18 (4), 375–393. <https://doi.org/10.1177/1468017315569644>
- Kearney, J., Bond-Barnard, T., & Chugh, R. (2024). Soft skills and learning methods for 21st-century project management: A review. *International Journal of Information Systems and Project Management*, 12 (4), 5–20. <https://doi.org/10.12821/ijispm120401>
- Li, H. (2023). Project-based teaching reform and exploration of «Community Social Work». *Frontiers in Educational Research*, 6 (4). <https://doi.org/10.25236/FER.2023.060411>

Стаття надійшла до редакції 15.02.2026

Прийнято до друку 26.03.2026

Опубліковано 30.03.2026

PROJECT INTERACTION BETWEEN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS AND LOCAL COMMUNITIES AS A FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF SOFT SKILLS IN FUTURE PROFESSIONALS

Nadiya Vasynova

<https://orcid.org/0000-0002-7019-0247>

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at Department of Public Service
and Educational Institutions Management,
Luhansk Taras Shevchenko National University,
2 Viktor Novikov Str., 37500, Lubny, Ukraine
ned1235@ukr.net

Viktoria Volodavchyk

<https://orcid.org/0000-0002-8471-7548>

PhD in Pedagogical Sciences, Associate Professor
Associate Professor at Department of Public Service
and Educational Institution Management,
Luhansk Taras Shevchenko National University,
2 Viktor Novikov Str., 37500, Lubny, Ukraine
ipodn@ukr.net

The article is devoted to researching the potential of project interaction between higher education institutions and local communities as an environment for the formation of soft skills of future specialists in the context of modern social transformations. It is argued that growing uncertainty, the dynamic nature of socio-economic processes, and the need for increased social responsibility among specialists necessitate a rethinking of the content of professional training in higher education. It is emphasized that, along with professional knowledge and technical skills, communication skills, teamwork, critical thinking, leadership, adaptability, and responsibility are of key importance. The authors highlight the contradiction between the growing demand from society and employers for a high level of soft skills and the insufficient use of the potential of partnership between universities and communities as an integrated environment for their development. Based on an analysis of the official websites of ten higher education institutions in different regions of Ukraine, the authors examined the regulatory framework for soft skills development policies, the content of educational programs, and the nature of the activities presented in news sections. It was found that only a few higher education

institutions have systematic regulatory support for this area, while in most cases the development of soft skills is integrated in a fragmented manner. It is emphasized that, along with internal measures, external and partnership initiatives play a significant role, which indicates the openness of universities to cooperation with stakeholders, business, and international programs. The expediency of strengthening institutional, organizational, and methodological support for project interaction with local communities as a mechanism for integrating theoretical knowledge with real social challenges, especially in the context of Ukraine's post-war reconstruction, is justified. The priority areas for the development of partnership and project activities as a factor in the systematic formation of socially significant competencies of modern youth are identified.

The article was prepared within the framework of the project “Institutionalization of interaction between higher education institutions and territorial communities as a factor in the restoration and preservation of human capital in conditions of martial law and post-war reconstruction of the country”.

Keywords: *educational process, future specialists, higher education institutions, partnership activities, practice-oriented training, project interaction, project-oriented learning, social responsibility of universities, socially significant competencies, soft skills, stakeholders, territorial communities.*